

ROČNÍK LVIII

KVĚTEN 2003 5

HLAS PRAVOSLAVÍ

OBSAH

SVATÝ NEKTARIJ, EPISKOP EGINSKÝ _____	3
život v překladu vладыky Kryštofa	
VELKÝ PŮST A UCTÍVÁNÍ SV. KŘÍŽE _____	5
ROZHOVOR S O. DAVIDEM DUDÁŠEM _____	10
Z NETYPICKÉHO ŽIVOTOPISU VOLYŇSKÉHO DUCHOVNÍHO _____	12
dokončení	
K ČEMU VÁLKA _____	15
naš šéfredaktor na aktuální téma	
JAK ŽIJEME _____	18
JASNÝ DEN _____	19
MUDr. J. Karpowicz o neděli Vítězství pravoslaví	
PŘIHLÁŠKA NA PRAVOSLAVNÝ DĚTSKÝ TÁBOR _____	20

*Foto na titulu:
Jest Vzkříšení den, osvětleme se, lidé!
(k článku na straně 8)*

Duch Svatý

*Duch Svatý
zažihá jiskru milosti
v našich temných duších,
aby je prosvětлил.*

*Duch Svatý
ozáří plamenem lásky
naše chladná srdce,
aby je zahřál pro lásku Boží.*

*Duch Svatý
zanítí oheň posvěcení
v našich nitrech,
aby je připravil pro milost Kristovu,
kterou je nutno naplnit
duše a srdce bratří a sester.*

*Přijď, ó Duchu Svatý!
Čestmír Gorazd Kráčmar.*

OZNÁMENÍ

Letní dětský tábor ve Vilémově proběhne ve Vilémově (olomoucko-brněnská eparchie) v termínu 6.–17. 7. Bližší informace vám podá o. Basil Švábeník, tel.: 585 051 694. Přihlášku zveřejníme v příštím čísle Hlasu pravoslaví.

SVATÝ NEKTARIJ, EPISKOP EGINSKÝ

Výsměch a pronásledování

Pomluva o Nektariově nemravnosti šla v patách za ním. Celý rok byl v Athénách bez práce a měl nouzi dokonce v nejzákladnějších životních potřebách. Trpělivě s hlubokou vírou čekal, že mu Hospodin pomůže. O své bídě s nikým nemluvil a nikoho o nic neprosil. Nakonec se obrátil na ministra kultury s prosbou, aby jej jmenoval kazatelem v jakékoliv vzdálené vesnici. Byl však odmítnut, neboť neměl řecké občanství.

Když se slzami v očích odcházel z ministerstva, potkal staršího kněze, který se jmenoval Melas. Na otázku, proč je tak rozrušen, svěřil se mu Nektarij se svými problémy. Melas jej vzal za ruku, zavedl zpět na ministerstvo a odvážně řekl ministrovi: „Když nedáš práci takovému člověku, komu ji dáš?!“ Ministr ustoupil a postaral se, aby byla Nektariovi určena kazatelská mise. Byl to první případ v církvi, kdy se stal archijerej prostým knězem v provincii.

Nektarij děkoval Bohu a odjel do Chalkidy, města svého působení. Ale i tam jej provázela pomluva. Věřící ho přijali s nedůvěrou, rušili při promluvách. Nektarij ozbrojen modlitbou překonal lítost nad nezaslouženým odmítáním a odevzdával svůj osud Bohu. Další neděli si opět připravil kázání a přetrpěl bouři, kterou vyvolalo. Chtěl se přesvědčit o tom, jaká je vůle Hospodinova: zůstat v Chalkidě nebo odjet. Celý týden prožil v mučivých pochybnostech a modlitbách. Nakonec se vše upravilo, pravda zvítězila nad pomluvami.

Svatý Jan Zlatoústý kdysi řekl: „Skrytá pravda se podobá žhavým uhlíkům přikrytým slámou. Sláma se rozhoří mohutným plamenem, který je zdaleka viditelný“. Do Athén totiž přišel dopis z Káhiry podepsaný více než 900 věřících. Litovali, že ztratili svého vladyku. Vyjadřovali nespokojenost nad skutečností, že alexandrijská církev trpí nedostatkem důstojných hierarchů. Psali, že čtyřleté Nektariovo působení přineslo mnoho viditelných plodů. Vysoko ocenili jeho pracovitost, charakter a výjimečné pastýřské schopnosti, jež vzbuzovaly úctu a lásku.

Vladyka Nektarios tento dopis nikomu neukázal a ponechal vše na Boží vůli. „Ať rozhodne Hospodin sám“, řekl si. A rozhodl. Zkouška pokory a trpělivosti byla u konce. Zodpovědní činitelé v Athénách se ale o tomto dopisu dozvěděli z jiných zdrojů. Na chalkidskou metropoli přijel pověřený úředník, který předložil důkazy o tom, že se vladyka stal obětí pomluv a intrik. Je zapotřebí mu věnovat zaslouženou pozornost.

Zpráva o jednání byla zveřejněna. Nektariova kázání se každou neděli zúčastnilo obrovské množství věřících, kteří si brzy kazatele zamilovali celou duší. Dva a půl roku pak vladyka v Chalkidě sytil svou pastvu Božím slovem.

V Thiotidě

Přes nesouhlas věřících v Chalkidě byl Nektarios přeložen do thiodské eparchie, v níž sloužil se stejným nadšením. Kázáním, duchovním vedením a radami přivedl mnohé lidi na cestu Pravdy. Jak šťastná byla eparchie, která získala takového kazatele a pastýře! Ve městě Lamii bydlel vladyka v domě Kostase Sikopola. Nektariův svatý život přivedl i tohoto člověka ke Kristu. Kostas věrně sloužil vladykovi a měl ho velmi rád. Své promluvy si archijerej připravoval v domě svých hospodářů. Jednou vešla Kostasova matka do Nektariovy světničky a uviděla jej za hromadou knih. Tázala se, co má připravit k obědu. Skromný nájemník řekl, že to ponechá

sv. Nektarios Eginský

na ní. Jen litoval, že přerušila proud jeho myšlenek. Brzy nato, když pracoval Kostas na poli, přiběhla za ním uplakaná maminka. „Synku berou nám vладыku!“, sdělila mu nešťastně.

Z Athén přišel telegram, že byl Nektarios jmenován ředitelem Duchovního semináře bratří Rizari. Tak jako se po celý život řídil pouze vůlí Boží, i v tomto případě vysvětlil zarmouceným přátelům, že z vůle Hospodinovy přišel a z Jeho vůle odchází.

Když vladyka opouštěl svou thiotidskou pastvu, smutně zněly zvony. Věřící, celé rodiny i s dětmi se s ním přišly rozloučit na nádraží a s pláčem jej prosily o požehnání.

Ředitelem duchovního semináře

Když ministerstvo kultury přehodnotilo Nektariův případ, jmenovalo jej roku 1894 ředitelem Duchovního semináře bratří Rizari. Nová práce vладыku těšila. Ukázalo se, že je na pravém místě, jako ředitel se podílel na teologickém i duchovním vzdělávání kněží z celého Řecka. Seminář bratří Rizari nedosáhl nikdy takového rozkvetu, jako tomu bylo za působení svatého Nektaria.

Do jeho příchodu nepracoval seminář příliš dobře. Nový ředitel, obdařen mnohými lidskými přednostmi a hlavně mravní čistotou, pomáhal přednášejícím i studentům duchovními radami, jež všem vnášely do duší mír, lásku a pochopení.

Vladyka Chryzostomis, který se stal ředitelem semináře po metropolitovi Nektariovi (později byl arcibiskopem athénským), o něm napsal: „Díky svému řediteli, metropolitovi pentapolskému Nektariovi, se stal seminář bratří Rizari místem duchovního míru a dobré pohody. Prací vynikajících padagogů vyrostl v plodné bohoslovecké pracoviště. Jako ředitel dosáhl Nektarios toho, že vnitřní život semináře získal skutečnou církevní podobu.“

Svatý Nektarios měl čistou duši a byl důvěřivý jako dítě. Nikdy o nikom špatně nesmyšlel. Bývalý absolvent semináře bohoslovec Konstodoraskis uvádí ve svých vzpomínkách: „Podle seminárního řádu byly vycházky do města povoleny pouze o velkých svátcích v určený čas. V těchto šťastných hodinách jsme chodili do mléčného baru Švýcárna, který se nacházel na ulici Panepistimiu na místě dnešního obchodu Cita. Tam jsme si kupovali teplé koblížky. Ve dnech našeho volna se Švýcárna přímo černala řízami seminaristů.“

Ale vycházek bylo málo. Přemýšleli jsme, jak dosáhnout ředitelova svolení k dalším vycházkám do města. V létě se náš ředitel rád procházel v neděli kolem seminárního chrámu. Radoval se z nového dne, vnímal vůni fialek, jež rostly vůkol. Rozhodli jsme se, že tato chvíle je nejvhodnější k uskutečnění našeho plánu. Večer jsme se dohodli, co kdo řekne: jednomu onemocněl strýček, jinému poslali balík, třetího rozbolel zub a musí jít k lékaři. Sejt jsme se měli ve Švýcárně.

Přichází prvý z nás - „synovec“ těžce nemocného strýčka, klaní se, bere si požehnání a se smutným výrazem vypráví, proč žádá o povolení odchodu do města. Ředitel nejen povoluje, ale přeje strýčkovi brzkého uzdravení. Prosí, aby mu „synovec“ podal zprávu o stavu nemocného.

Za chvíli přichází druhý seminarista, kterému „maminka poslala balík s fíky a jinými dobrotami“. I toho vladyka laskavě uvolňuje, právě tak jako třetího „k zubnímu lékaři“. Poslední přicházím já. Nepodařilo se mi nic vymyslet. Vidím, že vladyka už tuší, že něco není v pořádku.

„Nechod' ke mně, nechci už nic slyšet!“

Smutně pokračuje v procházce. Ale jeho svatá duše je zarmoucena, že mě tak odbyl, a volá mne. Dvakrát jsem se mu poklonil. „Vladyko, chci jít do města s ostatními.“

„Jak to? Vždyť jdou na různá místa!“

„Řeknu vám pravdu - já chci jít na koblíhy. Nevím, co vám řekli druzí.“

„Zde máš mé požehnání. Až se vrátíš, sdělíš mi, jak to bylo s ostatními.“

Když jsem se vrátil z města, vstoupil jsem do jeho ředitelského kabinetu se svazkem fíků v ruce koupeným v obchodě. Prosil jsem za odpuštění nespravedlivé domněnky o svých spolužácích. Vladyka měl starost, co je s nemocným strýčkem. Řekl jsem, že je mu lépe, a ukazoval jsem svazeček fíků z „balíku od maminky“. Vladykova tvář se rozjasnila, měl radost, že jsme nelhali. Nedal na sobě znát, zda prohlédl dětské lsti nebo ne.

Vrátní Michei a Kostas mu často na nás žalovali, ale ředitel se málokdy zlobil. Pokud nám ukládal nějaké tresty, byly vždy malé, takové, aby nás neurazil“.

Čtrnáct let pracoval svatý Nektarios v Duchovním semináři. Vychoval mnoho kněží, kteří s láskou hovořili o jeho svatém životě. Někteří o něm napsali vzpomínky, ve kterých se často opakuje tato skutečnost když se provinil některý ze seminaristů, tehdy vladyka Nektarios potrestal sám sebe přísným půstem. I kdyby býval provinilec sebehorší, když na společné trapéze viděl, že ředitel odmítá jídlo, zastyděl se a snažil se polepšit.

Může být snad něco lepšího z hlediska výchovných metod? Ale abychom v pedagogické praxi dokázali postupovat stejně, museli bychom být svatým Nektariem.

Roku 1889 ovdověla patriaršá katedra v Alexandrii. Mnozí Řekové z Egypta na ni navrhovali vladyku Nektaria, který s tím nejprve souhlasil. Dozvěděl se však, že egyptští klerikové podporují více kandidaturu vladyky Fotia. Zrušil proto svoji kandidaturu, i když věděl, že má podporu věřících.

Byl mírumilovný a nikdy se nesnažil získat pro sebe něco výjimečného.

Mimo seminární zdi

Vladyka hodně pracoval pro duchovní užitek svých bližních. Kromě řízení semináře měl i dost jiných povinností. Často připravoval kázání a sloužil svatou liturgií v seminárním chrámu navštěvovaném lidmi ze širokého okolí, kteří chtěli slyšet jeho plamenné slovo. Byl zpovědníkem mnoha věřících. Sloužil také v jiných chrámech v Athénách a v Pireu. Na jeho kázání chodilo velké množství věřících. Pochopili, že vladyka je svatý a jeho kázání je přitahovala, blahodárně na ně působila a sjednocovala je s Kristem. Vladyka Nektarij byl pozhánáním pro místa, v nichž působil. Často sloužil večerní i noční bohoslužby (tzv. agripinie). Všichni, kteří se jich zúčastnili, svědčili o hluboce duchovní a povznášející atmosféře v chrámu. Hospodin žehnal vladykovým prosbám. Ať už se nacházel kdekoliv, byl dobrým učitelem, který vedl své posluchače k pravé duchovnosti.

Často také navštěvoval církevní misií Božího hrobu v Athénách. Jednou, když se odtud vracel, řekl mladému knězi, který ho doprovázel: „Když člověk pochopí, jaké má poslání, a to, že je dítětem Nebeského Otce - Toho, Jenž je vtělením absolutního Dobra, tehdy na všechna světská potěšení pohlíží s nezájmem. I když stále také trpí různými pokušeními, v hloubi duše má ale radost a klid.“

Kromě uvedených povinností byl sv. Nektarij i odborníkem v oblasti duchovního vzdělávání. Tehdejší athénské archieřeje ho zvali, aby přednášel na konferencích. Ve svých referátech se věnoval často velmi ožehavým sociálním problémům. Různé dobročinné organizace a společnosti se k němu obracely o pomoc. Volily jej také svým čestným předsedou. Mezi jinými kupř. Etnografický svaz Řecka, Sjednocení maloasijských Řeků, Křesťanská společnost aj.

Zejména obyvatelé ostrovů Chios a Egina se na něj obraceli se svými starostmi. Vladyka jim rád pomáhal. Jeho přímluvy přiměly například bohatého mecenáše Andrea Singrose k tomu, že věnoval na výstavbu vesnice Lithy na ostrově Chios pět set tisíc liber šterlinků. Vladyka organizoval celou sbírku a peníze doručil do Lithy. K této vesnici měl osobní vztah, neboť zde kdysi začínal svoji učitelskou praxi.

Z knihy Charalampije Vasilopoulose přeložil arcibiskup Kryštof

Každodenní modlitba

Pane Bože, dej, abych pokojně přijal vše, co mi dnešní den přinese, a abych se plně odevzdal do Tvé vůle. Usměrnuj mě a pomáhej mi po celý den. Veď mou mysl a city ve všech mých skutcích a slovech. Nedovol, abych v nepředvídaných případech zapomněl, že vše přichází od Tebe.

Nauč mě, abych se správně choval ke svým bližním, ať nikoho nezarmoutím a nerozhněvám. Hospodine, dej mi sílu, abych unesl tíhu dnešního dne a všeho, co se během dne stane. Veď mou vůli a nauč mne, abych se modlil, abych věřil, měl naději, uměl trpět, odpouštět a milovat.

Hospodine, dej, abych byl nástrojem Tvého pokoje, abych tam, kde je nenávisť, vnášel lásku, kde je urážka - odpuštění, kde jsou nesváry - svornost, kde je zoufalství - naději, kde je tma - světlo, kde je smutek - radost. Ó božský Učiteli, nedej nikdy, aby mě druzí těšili, nýbrž abych já je těšil, nedej, aby mě chápali, ale abych já je pochopil, nedopusť, aby mě lidé milovali, ale abych já je miloval. Neboť když odpouštíme jiným, odpouští se i nám, když dáváme bližním, dostáváme, a když umíráme, děje se tak pro život věčný.

Duchu Svátý buď mi ku pomoci, abych dnešní den posvětil svému Pánu a Spasiteli.

Hospodine, Ježíši, Synu Boží, lépe je nežít než žít bez Tebe a proti Tobě. Děkuji Ti, Bože, za dar tohoto dne a za všechno dobro, které mi pomůžeš dnes učiniti.

Ochraňuj mě, milostivý Bože, od touhy po pohodlí a učiň mě důstojným, abych byl v každé chvíli připraven odříci se sebe pro bližního, neboť jsi mi pro tuto službu dal i život. Pomoz mi, abych se oprostil od všeho, co není Tvého, a vše, co je Tvé, abych přijal v hluboké víře, naději a lásce. Prosím Tě o statečnost, abych Ti odhodlaně a trvale sloužil, abych stavěl pravdu nad zisk, abych dal přednost ušlechtilým skutkům před chvilkovým uspokojením, abych povýšil bližní nad sebe a splnil Tvé přikázání o lásce.

Učiň, aby světlo Tvé Krásy, Dobroty a Lásky zazářilo v mé duši. Amen.

metropolita Filaret

VELKÝ PŮST A UCTÍVÁNÍ SV. KŘÍŽE

dokončení z minulého čísla

Bronzový had

Pod Mojžíšovým vedením putoval vyvolený lid pouští několik let a ztrácel odvahu. Lidé tedy začali reptat proti Bohu a prorokovi. Židé byli potrestáni útokem hadů, jejichž uštknutí bylo smrtelné. Mojžíš se přimluvil za lid a bylo mu řečeno, aby vyrobil bronzového hada na tyči. Každý, kdo pohlédl na tento symbol, byl uzdraven. (Num 21,8-9)

„Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něj věří, měl život věčný.“ (J 3,14-15)

Význam zástavy vztyčené Mojžíšem je nám odhalen ve výše uvedených Ježíšových slovech. Stejně jako se had, jenž způsoboval Židům smrt, stal lékem (uzdravující zlo zlem), tak Kristův kříž, znamená mučení a

smrti, triumfoval nad zlem. „Smrtí smrt překonal!“

Skutečně, celé křesť anské tajemství nacházíme v tomto naprostém převrácení hodnot, stejně jako v blahoslavenstvích: porážka na kříži se stává vítězstvím nad smrtí; pokoření ukřižovaného Krista se stává Boží slávou; muž odsouzený na smrt a korunovaný trnovou korunou je pomazán na krále vesmíru; jeho trůn, podnoží jeho nohou, je kříž, jenž ničí zlého ducha; nástroj smrti se stává pramenem života;

„Pohoršení Židům a bláznovství pro Řeky, jež hledají moudrost“, jak prohlašuje svatý apoštol Pavel: „Neučinil Bůh moudrost světa bláznovstvím?...Kristus je Boží moc a Boží moudrost. Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost Boží je silnější

než lidé“. (1.Kor 1,18-25, epistola čtená na svátek Povýšení svatého Kříže 14./27. září)

Uctívání svatého Kříže uprostřed velkého pústu nám připomíná onu epizodu na poušti a zkoušky, jimiž prošel židovský lid. Avšak pro nás to má jiný význam. Když vystupujeme na horu, často ztrácíme odvahu uprostřed strmého výstupu. Náhle však někdo radostí vykřikne a ukáže nám vrcholek hory, cíl naší cesty. Poté se nám navrací naše síla a odvaha, naše naděje nám dává křídla. S tímž záměrem umísťuje církev doprostřed velkého pústu vítězný kříž, aby nám připomněla cíl naší cesty, význam našeho pokání, čímž nás vede k Pasše, kde kvete strom života.

Svatý Kříž - strom života

Církevní Otcové, kteří ustanovili a složili naše bohoslužby, rádi říkali, že kříž se stal stromem života z ráje. V knize Genesis, v druhé zprávě o stvoření (Gn 2,8-3,24), nacházíme popis zahrady Eden, což je ráj. Naši prarodiče, Adam a Eva, okusili ze zakázaného ovoce ze stromu poznání dobra a zla a lidstvo od té doby zná hořkost hříchu a moc smrti. Bůh je poté vyhnal z ráje, aby je oddělil od stromu života, protože kdyby jedli z jeho ovoce, žili by navěky v hříchu. Smrt se stává nezbytnou pro rozchod se zlem. Pouze smrt Kristova může triumfovat nad zlem a dát nesmrtelnost lidstvu očištěnému křížem, novým stromem života.

„Kdysi jsme ochutnali smrt pod zapovězeným stromem, nyní jsme našli život pod stromem kříže...“ (páteční kathisma z trio- du postního, hlas 5.)

„Ohnivý meč již nehlídá bránu Edenu, neboť dřevo kříže zmírňuje jeho plameny. Osten smrti je odstraněn; Vítězství uniklo z pekla. Ó Bože a Spasiteli, Ty jsi sestoupil do pekla, abys řekl zajatcům pekla: „Vejděte ještě jednou do ráje.“ (kondak svatému Kříži, hlas 7)

Vody v Maře (Ex 15,22-25)

Uprostřed velkého pústu je nám přináš- en i další biblický obraz. Dítka Izraele sužo- vaná žízní a únavou nacházejí v poušti oázu. S radostí vyrážejí směrem k vodě, aby uha- silili svou žízeň. Avšak jaké zklamání! Voda

je hořká a nedá se pít. Jméno Mara v hebrej- štině znamená „Hořkost.“, „Mojžíš se modlil k Bohu a bylo mu řečeno, aby hodil do vody kus dřeva, které učiní vodu sladkou a pitnou. Kříž je to dřevo, které zmírňuje a usnadňuje zkoušky pokání. Kříž je strom, v jehož stínu nacházíme oázu pokoje, pod nímž si mů- žeme odpočinout během naší únavné cesty, strom, pod jehož větvemi nacházíme čerstvý a čistý pramen, pramen z (Kristova) božské- ho boku, z něž vytéká voda živá.

Nesení svého kříže

„Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne“. (Mk 8,34)

Toužíme-li mít na Velký pátek účast na Kristově kříži, abychom na Paschu prožili jeho vzkříšení, musíme z našich životů od- stranit marnivost a samolibost. Pokud jde o náš osud, musíme přijmout Boží vůli. „Přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.“ Naše lidská situace je bolestná. Nehledejme žádný jiný falešný ráj ani po- mňívou a podvodnou útěchu kromě kříže, neboť pouze kříž dává světu radost.

Ježíš zůstává sám na kříži, aby zemřel a skrze svou smrt spasil svět. Svou osamoce- nost Ježíš vyjadřuje ve svém zvolání: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“, (Mt 27,46, Mk 15,34, Ž 22/23/1) Nemůžeme zmírnit je- ho utrpení, neboť On vzal na sebe všechno utrpení světa. Pouze Kristův kříž nás mů- že spasit, pouze jeho kříž může dát smysl množství lidských křížů. Nicméně podle slov svatého apoštola Pavla můžeme „na sebe brát břemena jedni druhým,“ (Gal 6,2). Podle vzoru Šimona z Kyrény (Mk 15,21), kterému bylo poručeno, aby nesl Ježíšův kříž, máme možnost pomáhat svým bratřím a se- strám nést jejich kříž v obtížných chvílích je- jich života. Otočíme-li se k lidskému utrpení zády, stáváme se samolibými a náš život je marný. Jestliže však naopak dovolíme naše- mu srdci, aby se obměkčilo, postavíme-li se k utrpení čelem, Bůh nám dá velmi hojná zje- vení - radost v utrpení, „radostný smutek,“ Navzdory zjevnému protiřečení si pojmů je toto odhalení skutečné. Nezáří náhodou tvář matky Terezy z Kalkaty radostí?

Z anglického originálu knihy „The Incarnate God“, vydané v „St. Vladimir’s Seminary press“, roku 1995 přeložil Miroslav Kudla.

Poznámky:

Zlý: Jedno ze jmen daných knížeti démonů. Jedná se o hada z knihy Genesis, d’ ábla (řecky diabolos, což znamená rozdělitel), neboli satana, svůdce celého světa.

J. R. Bouchet: Hledáš-li Boha (francouzky), Paříž 1981, str. 49.

SMÍŠENÁ MANŽELSTVÍ

Smíšená manželství jsou nesporným faktem a jsou v jistém smyslu velkým problémem - pro Církev i pro samotné manžele. Tento problém měla už starozákonní Církev. Jako lidé Starého zákona nedodrželi zákaz mísit se s lidmi cizí víry, tak - bohužel - konají i lidé Nového zákona. Neplní požadavky vyplývající z povahy a podstaty Církvě, její jednoty a poslání v tomto světě. Neplní to, co řekl apoštol Pavel, že „žena je svobodná, může se provdat, za koho chce, ale pouze v Pánu“. (1 Kor 7,39) Právě slova „pouze v Pánu“ nám pomáhají pochopit celý problém smíšeného manželství.

Když hovoříme o jakémkoliv problému, jenž se týká členů Církvě, musíme vycházet ze samotného pojmu „Církev“ a z toho faktu, že každý člen Církvě je eucharistická osobnost, živý úd Těla Církvě, živý chrám Boží. Boží Církev je jen jedna, jak to jednoznačně vyznáváme v známém Symbolu víry, který říká: „(Věřím) v jednu svatou, všeobecnou a apoštolskou Církev“. Tato Církev má jednu, nedělitelnou a nezměnitelnou víru a jednu nenahraditelnou Eucharistii, která je základem jednoho nedělitelného církevního společenství, jehož hlavou je Kristus a duší Svatý Duch.

Jednota víry, to je začlenění do společenství Církvě, představuje podmínku uzavření křesťanského, Církví požehnaného manželství. Jako všechno v Církvi, i manželství bylo ohroženo vznikáním herezí a rozkolů. Proto již prvé církevní sněmy reagovaly na tento problém a na základě eklesiálního vě-

Ignatius Hazim: Vzkříšení a moderní člověk (francouzky), Ed. An-Nour 1970, str. 71.

Puritánství: Učení puritánů, jež žijí podle velmi přísných morálních principů, řídí se velice strohými a přísnými pravidly.

Zolštět v ruské a rumunské církvi je nemožné přijmout eucharistii bez udělení rozhršení od hříchů. Avšak v řecké a srbské církvi je zpověď vykonávána méně často, např. před velkými svátky nebo v případě těžkého hříchu.

domí vydaly potřebné směrnice v podobě závazných kanonických norem. Tak učinil Laodicejský sněm ve svém 10. a 31. pravidle, Kartaginský sněm v 21. pravidle, Chalcedonský sněm v 14. pravidle a Konstantinopolský III. v 72. pravidle. Ve všech těchto pravidlech se smíšená manželství mezi pravoslavným a nepravoslavným věřícím zakazují a neuznávají se ani před státem uzavřená manželství. Je vyžadováno, aby takové manželství bylo anulováno.

Uvedený problém tedy není formální, neboť se dotýká toho, co činí manželství opravdu křesťanským. Toto je nutno říci, neboť může kromě křesťanského manželství existovat spolužití dvou lidí (muže a ženy), kteří nejsou členy Církvě, kteří - třeba ani nevěří - žijí spořádaně nebo se milují. Naskytá se však otázka, zda každé lidské společenství, spolužití může být přeměněno na Boží Království, anebo zda toto společenství k Božímu Království vede, zda je Boží Království jeho cílem, když takové manželství není společným svědectvím toho, čím je Boží Království, když není vyznávána jedna a společná víra (Efez 4,4-6)? Je snad možné stát se jedním tělem v Kristu bez společné účasti na eucharistickém Těle a Krvi Kristově? Mohou snad dva lidé být účastni na tajemství (Tajině) manželství, které je „neodlučitelné od Krista a Církvě“, bez společné účasti na tajemství Božské liturgie?

Jsme hluboce přesvědčeni - a tvrdí to i sněmy Církvě - že všechny uvedené problémy nejsou formálními otázkami, ale základními, principiálními, s nimiž musí být kon-

frontován každý, kdo žije ve stavu smíšeného manželství. Už samotný pojem „smíšené“ mluví sám za sebe. Pro Církev totiž platí zásada, že svatě se nemíchá s profánním, s cizím, nepatřícím do společenství a podstaty Církve. Apoštol Pavel v jiné souvislosti mnohokrát zdůraznil, že ti, kteří jsou v Církvi - v Kristu, jsou syny světla, přešli ze tmy hříchu ke světlu života, sami jsou světlem v Pánu, chodí ve světle, čili žijí podle světla. (1. Petr 2,9; 1. Kor 1,12; 1 Tes 5,5; Zjev 21,24) Ten, kdo je ve světle, nemá v této oblasti nic společného s tím, kdo je ještě mimo společenství Církve. (2. Kor 6,14) Ti, kteří jsou ve světle, nemají se vracet do tmy, a to se vztahuje i na smíšené manželství.

Dnešní praxe radikálně odporuje těmto svědectvím Písma; smíšená manželství jsou „normálním“ zjevem a téměř nikdo se nad tím vážně nezamýšlí. Příčina vyplývá z choroby dnešní doby - náboženského relativismu, který se ohání takovýmito prázdnými frázemi: vždyť Bůh je jen jeden, vždyť mezi námi nejsou zas až tak strašné věroučné rozdíly, apod. Existence ve světle je nahrazena přáním mít za manželku toho, kdo se mi líbí, kdo je mi sympatický, s kým dokážu žít, kdo dokáže zabezpečit vše potřebné apod. A jestli je to v Pánu anebo nikoliv, žádný problém. Ty, kněže, dej nám na to požehnání a ostatní je naše věc. A kněz dá. A proč by neměl dát, když nevidí a někdy ani nechce vidět žádné překážky pro takové konání?

Další příčinou povolování smíšeného manželství vychází z rozhodnutí sezdat dva lidi odlišné víry mimo Eucharistické společenství (tedy konat oddávky bez spojení s Tajinou Eucharistie); dochází tím nejen k odtržení svaté Tajiny manželství od Tajiny Eucharistie, což není a nemůže být povoleno, ale i k podceňování Eucharistie, která pak už není cílem - zvláště pro manžela nepravoslavné víry. A co je nejhorší - takto se sezdvávají nejen lidé odlišné víry, ale dokonce i pravoslavní, čili stejné víry. Sama možnost vykonávat takovouto praxi pochází (jak níže ukážeme) z postupné desakralisace (odsvěcení) Tajiny manželství, která v konečném

důsledku dospěla až k jejímu oddělení od Eucharistie.

V prvotní církvi byl význam kánonů (tj. posvátných církevních pravidel) zakazujících smíšené manželství pochopitelný všem členům církve, protože každý křesťan dobře věděl, že pravoslavní a nepravoslavní se nemohli zúčastnit společného obřadu Eucharistie, v jehož průběhu bylo manželství žehnáno. Pravoslavný věřící nemohl přivést do chrámu nepravoslavného věřícího ani na bohoslužbu, a zvláště na Eucharistii, ani na svatbu.

Dnešní nepravoslavný svět nám nabízí možnost tzv. interkomunia, čili vzájemné účasti na Eucharistii bez ohledu na rozdíly v chápání víry. Taková praxe by ohrozila samotnou Církev, prohloubila by věroučný relativismus, čili nastal by stav lehkovážného přístupu ke skutečným Církvi a tím i ke všem skutečnostem naší spásy; Tajiny by v takovém případě sehrávaly jen pouhou pomocnou úlohu.

Pravoslavná církev odmítá přijmout nabídku interkomunia, které nebere ohledy na tyto důležité principy, a trvá na původní jednotě Církve, a to se musí odrazit i v chápání manželství, zvláště však tzv. smíšeného manželství. Proto Církev musí i dnes vyžadovat, aby mladí lidé, kteří od ní žádají požehnání ke společnému životu, byli jejími členy, aby byli sjednoceni v Kristu. Neboť jen takové manželství můžeme považovat za skutečně křesťansky uzavřené, za zpečetěné společnou vírou a společnou účastí na Eucharistii jednak při uzavření manželství a pak i v dalším životě, když jako domácí Církev budou v tom samém duchu vychovávat i své potomstvo.

Argument, že ani manželství uzavřené lidmi stejné víry nemusí být vždy šťastné, nedokazuje, že smíšené manželství je dovoleno. Se spořádanými manželstvími se setkáváme i u nevěřících, stejně jako u lidí patřících do společenství nekřesťanských náboženství; to však nemůže být použito na obhajobu smíšeného manželství. Nutno pamatovat na to, že Evangelium nás volá nikoliv k částečné pravdě, částečné svatosti a částečné

věrnosti, ani k „lidskému štěstí“ (což je pojem cizí Písmu i křesťanství), nýbrž k dokonalosti podle Božího vzoru. Kristus pravil: „Vy tedy buďte dokonalí, jako je dokonalý váš Otec nebeský.“ (Mt 5,48) Skutečným křesťanstvím je nemyslitelné bez dokonalosti a k ní patří i požadavek být svatým. (3. Mojž 11,44) Náboženská lehkovážnost anebo pojmání křesťanství víry jako něčeho pouze okrajového v mé osobní existenci vylučuje touhu po dokonalosti a svatosti, k nimž náš Kristus volá. Církev se nikdy nemůže smířit s takovou lehkovážností a indiferentností.

Nutno se tedy postarat o to (a je to především úloha episkopů), aby bylo samozřejmostí, že pravoslavný kněz nikdy nepožehná manželství mezi pravoslavným a nepravoslavným anebo dokonce nevěřícím či příslušníkem nekřesťanského náboženství. Většina nepravoslavných má nesprávné představy o Bohu, o Kristu, jeho díle spásy, o Svatém Duchu, o Církvi, Tajinách a celém konání spásy. Proto je nemyslitelné, aby bylo vyzýváno jméno Svaté Trojice nad člověkem, který tyto věci nechápe, anebo je chápe nesprávně, hereticky, což je ve většině případů evidentní a prokazatelné. Byla by to neucta ke svaté Tajině, Kristu, ale i k samotným oddávaným, neboť se nedosahuje cíle správným způsobem, nejsou splněny základní podmínky a nejsou použity ani správné způsoby uzavření manželství (popř. když je uzavřeno mimo konání Eucharistie).

Nesprávně jsou v těchto souvislostech někdy vykládána slova apoštola Pavla o manželích a jejich dalším spoluzítí, když se jedna stranakřesťanskou a druhá ještě setrvává v pohanství či v židovství. V takové situaci radí apoštol zdrženlivost, neboť nevíme zda druhou stranu svým příkladem nezískáme k víře a tím ji pomůžeme ke spáse. Avšak v případech, že se nevěřící manžel chce dát rozvést, nechť tak učiní, neboť křesťan je svobodný v Pánu. (Kor 7,12-16)

Nerozumnou praxí je vyžadovat od jednoho z partnerů potvrzení, jehož pod-

pisem se zaváže, že děti budou vychovávány v duchu katolické víry (praktikují to hlavně římská katolíci, tzv. „revers“). U římských katolíků se jedná v podstatě o zvláštní formu proselytismu, neboť důsledkem tohoto požadavku je nátlak na jinověrce, aby se stal katolíkem a aby katolíky byly i jeho děti. Tuto zásadu používají i ve vztahu k pravoslavným věřícím (nejen na Slovensku, ale i v Čechách; zkušenost překladatele). Jedná se o necírkevní způsoby, které mají špatné následky; lidová moudrost je vyjádřila v hrubých, ale pravdivých překladlech. Právní formalismus této procedury nekoresponduje s idejí křesťanské svobody a odpovědnosti. Jedna z oddávajících se stran většinou kapituluje, anebo to dopadne tak, že spolu manželé žijí po duchovní stránce jako cizí lidé. Jak správně poznamenává otec Meyendorff: „Požehnutí manželství mimo Církev je zradou svátostné milosti přijaté ve svatém křtu a je to v rozporu s příslušností k Církvi“ (Manželství v Pravoslaví, Lublin 1995, s. 63).

Předním a rozhodným způsobem řešení tohoto problému je návrat k praxi prvotní Církev, podle níž se uděluje svátost manželství pouze ve spojení se svatou Eucharistií. Kdyby prostě nebylo možno konat požehnutí manželství mimo obřad svaté liturgie, bylo by to dostatečné k tomu, aby se tím ukázalo na podstatu skutečně svátostného manželství v Církvi; bylo by to dostatečné i tomu, aby Církev v budoucnu již neměla problémy s takovými odchylkami v teorii i v praxi.

Uvědomujeme si, že vše, co zde bylo napsáno, vyvolá diskuse a jisté reakce. Avšak nevěříme, že někdo dokáže předložit důkazy o tom, že je možno porušovat učení o Církvi, Tradici a kánony, a přitom praktikovat smíšené manželství jako dostačující a platné. Není to nic jiného, než nahrazení dobrého špatným. Církev byla a je jedna, ale náhradních církví je ve světě více než dosti. Víra má být jedna, ale náhradních věř je taktéž dosti. Dána je organizace Církev a její řád, ale i ty jsou nahrazovány přímo fantasijními organizacemi a řády. Všechno

toto svědčí o tom, že je to zpronevěra nejvyššího stupně, že je to nehodno opravdového křesťana, věrného Bohu, Církvi a sobě samému - jakožto živému údu Těla Církve, živému chrámu Božímu. Dokud bude platit původní učení o Církvi, nebude možno uznat smíšené manželství za platné. Proto každý, kdo praktikuje anebo žehná smíšenému manželství, narušuje novozákonní učení o Církvi, Tradici, degraduje Tajinu manželství na formální obřad a napomáhá tím sekularizaci (zesvětštění) církevního života. My však žijeme v období liturgické obnovy, návratu k Tradici Církve a to se musí dotknout i tohoto problému. Neučiníme-li tak, budou o nás nepravoslavní i nadále ří-

kat nepěkné věci. A říkají takové věci, že to ani napsat nemůžeme.

Více než 90% smíšených manželství je nešťastných. Nežehnejme tedy neštěstí (nedávejte požehnání k neštěstí). A duchovním adresujeme ještě jednu otázku: „Kolik z vás, kteří jste toto neštěstí požehnali, nyní o tyto lidi pastýřsky pečujete, zvláště pak o jejich děti, aby nebyly pro jinou víru a jinou církev? Bůh je bude určitě vyžadovat z vašich rukou“.

*prot. prof. ThDr. Štefan Pružinský
autor je děkanem Pravoslavné bohoslo-
vecké fakulty z Prešově*

POSVĚCENÍ MANŽELSTVÍ NEBOLI JAK SE MANŽELSKÝ DOMOV STÁVÁ BUŇKOU TĚLA KRISTOVA

Tělo se skládá z buněk. K tomu, aby tělo žilo, je zapotřebí, aby žily buňky. K tomu, aby tělo Kristovo žilo mezi námi, je zapotřebí, aby v něm Duch svatý bez ustání sceloval nové živé buňky a zároveň přetvářel manželské domovy, které projevují tužbu být buňkami těla Kristova, buňkami církve - to je svatá tajina „korunování“ (věnění), posvěcení manželské lásky Duchem svatým, běžně nazývána „svátost manželství“.

Ve slavnosti manželství opět nacházíme tytéž prvky jako při křtu a eucharistii:

- 1.) oběť,
- 2.) vděčná připomínka Božích zázraků učiněných párům,
- 3.) epiklese neboli vzývání Ducha svatého, aby nyní uskutečnil to, co už připomněla vzpomínka,
- 4.) přijímání neboli společná účast páru na životě království Božího.

1) Oběť

Při eucharistii obětuje církev Bohu chléb a víno. Při svaté tajině manželství obětuje církev

Bohu snoubence a snoubenku, kteří se obětují navzájem jeden druhému a oba společně Bohu. To vyjadřuje slib věrnosti a celý obřad zásnub, v jejichž průběhu si snoubenci předávají snubní prsteny- záruky své věrnosti.

2) Připomínka

V průběhu slavení eucharistie je vzpomínkou děkovně připomenutí celého spisatelného díla Kristova, v průběhu slavnosti manželství je úžasem naplňující vzpomínkou připomenutí všeho toho, co Bůh učinil pro svaté páry, jež od Abrahama a Sárý až po Jáchyma a Annu připravovaly narození Panny Marie, a tím přijetí Syna Božího lidstvem.

To je také připomínka sňatku Krista a církve, mystického vzoru jednoty muže a ženy. Konečně je to připomínka v Káni galilejské, při níž vykonal Kristus svůj první zázrak- na žádost své matky proměnil bezbarvou vodu bez chuti v dobré červené silné víno. Protože tam již nebylo žádné víno, vrátil tak Pán radost tím, že vše proměnil svou úžasem naplňující přítomností. Bůh

se vtělil, aby vše proměnil, aby vrátil svatost tělesnému životu a aby tak vstoupil do každodenního života lidí.

3) Epiklese

Při eucharistické slavnosti je epiklese modlitba, v níž prosíme Boha, aby seslal Ducha svatého na chléb a víno a aby je proměnil v tělo a krev Kristovu.

Při obřadu sňatku je epiklese modlitba, v níž prosíme Boha, aby seslal Ducha svatého na muže a ženu a aby je korunoval slávou cti. Při tom klade kněz koruny na jejich hlavy, aby je proměnil v živou buňku těla Kristova. Duch svatý skutečně přichází, aby svou přítomností korunoval jejich lásku a aby je spojil s prameňem lásky, se samotným Bohem, „neboť Bůh lásku jest“.

Tak si pár bude moci uvědomit Boží podobu. Bůh skutečně stvořil člověka podle svého obrazu a podoby. Stvořil je (tj. muže a ženu) proto, aby se oba, sjednoci láskou, stali jedním tělem, aby dva byli jedno stejně jako jejich Boží vzor, kde tři jsou jedno. Duch svatý tak dovoluje muži a ženě stát se podle Božího obrazu menšími a menšími, pravými lidmi, jež nejsou sebou samými do té míry, do jaké přijmou jeden druhého, aby se stali jedním a přitom zůstali dva. Po korunovaci to bude výbuch radosti, jenž je vyjádřen určitým druhem radostného tance okolo evangelia, které představuje Kristovu přítomnost. V průběhu tohoto tance jsou současně vzýváni Izajáš a svatí mučedníci.

a) Ať se Izajáš raduje z toho, že se naplňuje jeho proroctví. Cožpak Izajáš opravdu neprorokoval: „Hle, panna počne a porodí syna, jehož nazve Emmanuel, což znamená „Bůh s námi“? (Iz 7,14) Jenže je to nově posvěcený a korunovaný pár, kdo musí přijmout Emmanuela: Bůh Slovo, jenž se stal přítomným v těle páru, který se tak stává miniaturní církví, živou buňkou těla Kristova.

b) Svatí mučedníci, kteří byli korunováni Boží slávou poté, co udatně bojovali, jsou vzýváni, aby pomohli novomanželům vést také dobrý boj, který bude na svém konci korunován. Společný život není opravdu

jednoduchý. Zahrnuje tvrdý boj, neustálé zříkání se egoismu, skutečný a radostný kříž, askezi, skrze niž člověk umírá sobě samému, aby žil pro ostatní: „Dej mi, Pane, radost, jakou měla blažená Helena, když objevila pravý kříž“. Není to žádná ironie, je-li manželství přirovnáváno ke šťastnému mučednictví.

4) Přijímání

Eucharistie ústí ve svaté přijímání a manželství také. Muž a žena sjednocení Duchem svatým se sjednocují v Kristu a společně se stávají údy těla Kristova, do něhož se včleňují skrze svaté přijímání. Obřad uzavření manželství obsahuje přijímání předem posvěcených darů, což se v církvi užívalo až do 15.století.2

Společný kalich vína, z něhož dnes manželé společně pijí poté, co společně recitovali „Otče náš“, potvrzuje tento starobylý zvyk. Ve společném svatém přijímání každou neděli, ve společném přistupování ve dvou ke Kristově tajině či spíše v přistupování celé budoucí rodiny ke svaté eucharistii pár zavrhne manželství.

Nezapomínejme, že láska je opravdu tvořivá a že jednota muže a ženy obyčejně ústí ve stvoření dětí Bohem skrze lásku páru. Plození dětí je Boží požehnání, o něž se vroucně prosí při svatební bohoslužbě a po němž se musí vroucně toužit. Svatá tajina manželství je základ rodinné církve, jejíž členové-manželský pár a jeho děti-od nynějška krácejí v Kristu ke svému požehnanému království.

Je-li pravda, že skrze svatou tajinu manželství Duch svatý posvěcuje manželskou lásku, pak taky nezapomínejme, že od doby, kdy se svatý Jan Křtítel uchýlil na poušť, aby zde byl sám jen s Bohem, a od doby, kdy kolem roku 300 svatý Antonij Veliký učinil totéž v Egyptě, žízeň po Bohu nikdy neustala vyzývat lidi, aby hledali v samotě a tichosti, jak se nasytit jen Boží láskou. Rozkvět člověka ve výjimečném kontaktu s touto pohlcující láskou, což je monastický život, byl vždy církví ctěn alespoň tak, jako jeho rozkvět skrze manželskou lásku.

Od doby mnichů Horního Egypta, hory Sinaj a Palestinské pouště až po dobu těch z

hory Athos nebo dnešní Francie se v církvi vytvořila dvoutisíciletá tradice monastického života. Posláním monastýrů je, aby byly skutečně silnými místy v boji proti „niternému nepříteli“. Jsou to právě zejména monastýry, odkud církev čerpá a sytí se Božími energiemi, jež se potom rozšiřují do celého jejího těla. Manželství a monastický život jsou tedy dva různé doplňující se způsoby společenství s Boží láskou. Jedno i druhé vytváří duchovní stav, a proto církev vybírá své kněze buď z mužů ženatých, nebo z mnichů, ale téměř nikdy z mužů jen jednoduše svobodných.

Jeromonach Serafím (Rose)

PRAVOSLAVNÝ SVĚTONÁZOR

Na úvod dvě poznámky o tom, proč je důležité mít pravoslavný pohled na svět a proč získat jej je v naší době obtížnější než v dobách minulých.

V historii, např. v Rusku devatenáctého století, byl pravoslavný světový názor součástí pravoslavného života a byl podporován okolní realitou. Nebylo třeba o něm mluvit jako o něčem zvláštním - všichni žili pravoslavně ve shodě s okolním pravoslavným společenstvím. V mnoha zemích sama vláda vyznávala pravoslaví. Bylo středem společenského dění, a sám car nebo jiný historický vládce byl prvním z pravoslavných světských věřících, jehož povinností bylo dávat svým poddaným příklad křesťanského života. V každém městě byly pravoslavné chrámy a v mnohých se konaly služby denně ráno i večer. Monastýry byly ve všech velkých městech, v mnoha malých a mimo ně ve vesnicích i vzdálených pustinách. Na Rusi bylo přes tisíc oficiálně registrovaných monastýrů a nespočet jiných společenství. Monašství bylo obecně uznávanou součástí života. Ve většině rodin byl někdo - sestra nebo bratr, strýc, dědeček či jiný příbuzný - monachem nebo monaškou, nemluvíme o jiných příkladech „zvláštností“ pravoslavného života a o jurodivých pro Krista. Celý styl života

Z francouzštiny přeložil Miroslav Kudla.

1 Tak se nazývají chléb a víno, jež byly proměněny-posvěceny -při předchozí sv. liturgii a jsou uloženy v „zásobě“ pro pozdější použití.

2 Viz: a) Meyendorf: Mariage et Eucharistie, Messanger orthodoxe, číslo 49-50, 1970, Paříž;

b) Charalambidis, Contacts, číslo 101, ročník 1978.

byl prodchnut pravoslavím, jehož středem bylo samozřejmě monašství. Pravoslavné zvyky byly součástí každodenního života, většina čtených knih byla pravoslavná. Samotný život byl pro většinu lidí těžký. Museli těžce pracovat, aby přežili, naděje na přežití nebyla vysoká a smrt nebyla vzácností - to vše utvrzovalo Kristovo učení o realnosti a blízkosti jiného světa. Žít pravoslavně v takových podmínkách znamenalo mít pravoslavný světónázor a nebylo třeba o tom mluvit.

Dnes se vše změnilo. Naše pravoslaví je ostrůvkem uprostřed světa, který žije podle zcela jiných principů a každým dnem se tyto principy mění k horšímu a čím dál tím víc nás od něho odcizují. Mnozí lidé se podávají pokušení rozdělit svůj život na dvě kategorie: na všední život v zaměstnání, se světskými přáteli ve světských záležitostech a na pravoslaví, podle kterého žijeme o nedělích a v jiné dny, jen když na něj máme volný čas. Jestliže se však podíváme pozorněji, pak zjistíme, že světónázor takového člověka představuje podivnou kombinaci křesťanských a světských hodnot, které jsou ve své podstatě nesměšitelné. Cílem této úvahy je ukázat, jak současný člověk může zdokonalit svůj pohled na svět, tj. učinit jej zcela pravoslavným.

Pravoslaví je život. Jestliže nežijeme pravoslavně, jednoduše nejsme pravoslavní, bez ohledu na formální příslušnost k víře.

Život v současném světě se stal umělým, nejasným, zmateným. Pravoslaví má svůj vlastní život, ale ten také už není tolik vzdálen od života okolního světa. Proto je život pravoslavného křesťana, dokonce i když je opravdu pravoslavným, nemůže nějakým způsobem neodrážet. Nejasnost a zmatek pronikly v dnešní době i do pravoslavného

života. V této úvaze, zamysleme nad naším současným životem. Abychom pochopili, jak lépe plnit naše křesťanské povinnosti a žili tak život ne z tohoto světa, i v těchto hrozných dobách, a získali na něj pravoslavný pohled, který nám dovolí prožívat a zachovávat v neporušenosti naši víru.

pokračování

Z knihy, Ruské oddělení valaamského společenství Ameriky, Moskva, 2001, 3. vydání

ŽIVOTNÍ DRÁHA RODINY VOLYŇSKÉHO FARÁŘE

Vzpomínky navazují na životopisné přibližení osudu protojereje Antonína Zajíce (viz č.3 a 4 t.r.).

Volyňská „mátuška“.

Byla stěžejním opěrným bodem rodinného řádu. Čeští farníci i návštěvníci používali na Volyni toto běžné označení pro manželku duchovního. Bylo slovansky srozumitelné, neznělo cize a mělo vystihovat zodpovědné, důležité poslání farářovy manželky.

Ludmila Zajícová žije a citlivě vnímala manželovu služební důslednost, kterou si nesl s sebou a již seminář upevnil. Dle možnosti se pokoušela zmírnit některé důsledky příliš přísného dodržování litery církevního řádu, např. u kojících matek v době přísného postu. Vždy se přimlouvala za potřebné a různě zkoušené. Toleranci a dobročinnost si nese ze své rodiny jako dcera duchovního. Vědělo se, že její otec - syn venkovského žalmisty (psalomščíka) - pocházel ze skromných poměrů. Rodina ze strany její matky byla uniátská. K ostatním vyznáním byla nová mátuška naprosto tolerantní a shovívavá, k čemuž vedla i své děti. V době pronásledování Židů získala pověst jejich zastánkyně. Dokonce jí s důvěrou navrhli, aby se ujala malé židovské holčičky. Avšak s ohledem na svůj věk (tehdy již přes 55) nenašla dost sil ani prostředků v době okupace k převzetí a zvládnutí tak náročného úkolu. Zůstala jí však pověst židovské ochránkyně.

První a nejtěžší životní zkoušku prodělala mátuška v době manželova zatčení a

jeho pobytu v pracovním táboře na konci války. Zůstala prakticky osamocena a nevěděla, zda se kdy shledá s ostatními členy rozptýlené rodiny. Starší syn byl v té době nezvěstný. Byly vážné obavy, že mladšího syna, který byl tehdy v československém armádním sboru generála Svobody, by mohl potkat osud jejího otce, kdyby se odhodlal vrátit na Volyň. Naprostá bezmocnost a nejistota vedly k těžkým stavům deprese a to až na pokraj úplného nervového zhroutilí.

Po manželově propuštění a následném přesídlení do Československa žila mátuška zbývající léta v Kolečovicích na Rakovnicku a zemřela r. 1964 v Praze.

Osudy staršího syna

Arsenij se narodil v r. 1907 v západní části ukrajinské Volyně na území, které patřilo v té době carskému Rusku a zemřel v roce 1966 ve Velké Británii nedaleko Londýna (Hertfordshire). Dětství zanechalo u Arsenije dojmy, do nichž se promítala doba první světové války: únik před rakousko-ruskou frontou, občanská válka a revoluce. Matka ve svých vzpomínkách později označovala toto období jako pobyt „v běžencích“. Z těch časů zůstaly v paměti např. boje petljurovců o Žitomir, pogromy ve městě a cesty malého záčka do školy mezi mrtvolami ležícími na ulicích. Důsledky těžkých psychických zážitků zůstávaly dlouho ve vědomí dítěte a přidaly mnoho nemalých starostí rodičům.

V roce 1918 se matka s nezletilým tehdy synem uchýlila k otcovým rodičům do Hul-

če České (okr. Zdolbunov), a tím se pak ocitla v nově vyhlášeném polském státě. Otec byl tehdy delší dobu neznámý. Jen šťastnou náhodou se mu podařilo dostat se přes území zachvácené revolučními násilnostmi.

V době dětství vyrůstal Arsenij v trojazyčném ukrajinsko-česko-ruském prostředí. První školní léta to byla ruská škola, po válce se pak stala vyučovacím jazykem polština. Na obecné škole v Hulči České byla rozšířena o češtinu. Na polském gymnáziu Marij Konopnickiej v Ostróhu nad Horyniem později byla jako nepovinný předmět ukrajinština.

V době hospodářské krize a nezaměstnanosti 30. let bylo v tehdejším Polsku nesnadné nalézt zaměstnání zejména pro nekatolíka a příslušníka národnostní menšiny. Proto Arsenij již ženatý se dvěma dětmi musel pracovat na otcově farním hospodářství. V zájmu zajištění rozšířené rodiny se v té době ucházel o učitelské místo v České matici školské v Lucku. Avšak očekávané uvolnění místo se nepodařilo získat. Své znalosti češtiny mohl alespoň částečně uplatnit v Hulči v Českém klubu v neplacené funkci jednatele a zapisovatele. Účastnil se také všesokolského sletu v Praze, o čemž se zachovalo osvědčení Sokolské zahraniční župy z r. 1932 o absolvování tělocvičného kurzu.

Prvé dny nepřipravené války

Hospodářská situace rodiny byla dost netušená a málo povzbudivá - schylovalo se k válce. V gymnáziu v Ostróhu nad Horyniem se ke konci školního roku 1938-39 psalo slohové cvičení na téma hesla uváděného na hromadně vylepovaných plakátech: „Silni, zwarci, gotowi“. (Silní, semknutí, připravení) Byla vyhlášena první mobilizace. V hulečském společenském klubu vládla při sousedské zábavě veselá nálada až do chvíle, kdy došlo k doručování povolávacích mobilizačních rozkazů. Celý rozechvělý a rozrušený přiběhl nově povoláný záložník domů v noci. Mladší nezletilý bratr, kterého vzbudili, nechápal, co se děje. nemohl tušit, že jde o poslední rychlé rozloučení se starším bratrem, s nímž se za jeho života již nikdy neuvidí.

Povoláný četař v záloze byl přidělen k 22. praporu rozvědčků 13. pomořanské divize, která měla hájit tzv. „polský koridor“, jenž rozdělával západní a východní část Pruska. Při nástupu německé vojenské přesily Arsenij málem utonul ve Visle.

Z celkového počtu 30. polských divízi jich bylo pouze 15 připraveno pro nasazení do boje. Němci v té době disponovali 75 - 80 divizemi. Prapor průzkumníků byl přemístěn na úsek Viluň - Piotrków - Tomaszów Mazowiecki. Jeho protiletadlová obrana měla při přesunu k dispozici pouze ruční kulometry, ale žádná protiletadlová děla. Ohromné německé přesile nebylo čím vzdorovat, i když na straně napadených byla vůle a odhodlání bránit se. Hned v neděli 3.zářní (3. den války) přiletěly nad městečko Skierniewce tři letky bombardérů ve výšce 5 až 6 tisíc metrů, takže kulometná palba ze země byla naprosto neúčinná. Ve městě nebyl ani vyhlášen letecký poplach. Bylo shozeno asi 60 pum. Na ulicích zůstalo ležet mnoho mrtvých. Jedna puma spadla na školu, odkud děti měly jít právě společně do kostela. Skupina vojáků byla poslána ku pomoci obyvatelstvu. Na školní zahradě ukládali tělíčka asi 60 zabitých školních dětí. Žádné se zasažené skupiny nepřežilo. Nálet byl ukázkou známého německého hesla „Blitzkrieg“. Při tomto zážitku se neubráníl vzpomínce na zemřelou v 6 letech blondátou sestřičku Zoju. Měl ji velmi rád a i matka na ni často živě vzpomínala.

V zoufalé situaci zhroucené polské obrany se Arsenij ocitl ve skupině 300 zajatých, která byla hnána tři dny bez jídla do zajateckého tábora. Cestou byli zajatci hlídáni jezdci na koních, kteří surově bili každého, kdo již nemohl dál. Kdo padl na zem, byl ihned zastřelen. Navzdory lehčímu zranění a celkovému vyčerpání se Arsenij přece jen dovlékl do shromažďovacího tábora Lańcut, odkud byl pak přemístěn do STALAG IV A. Domů došlé dopisy a jedna fotografie z tohoto zajateckého tábora měly razítko vojenské cenzury „Geprüft“.

Ze vzpomínek po válce shrnutých vyplynulo, že Arsenij později směl být zaměstnán v okresním mlékárenském závodě.

K nečekanému a neplánovanému zvratu došlo potom, kdy se ve městě usadil nenápadný obuvník - opravář, který si tu zřídil vlastní dílnu. Na jeho radu a doporučení se Arsenij přihlásil jako dálkový student do Ukrajinské hospodářské akademie v Poděbradech. Tím začal dostávat mnoho dopisů a korespondence. To pak pomohlo při napojení na spojeneckou výzvědnou síť... Cílem a v té době jeho hlavním úkolem bylo získání údajů o výstavbě utajené podzemní vojenské továrny. Jeho pátrání a slídění přineslo výsledky. Zdroj informací pocházel od zamílované ženy německo-španělského původu. Pro její ochranu a krytí bylo záhodno, aby její známý později z dané oblasti odešel. Vynaložené snažení a úsilí mělo svůj konkrétní dopad. Spojenecká letadla provedla nálet na opuštěné a neobydlené místo, jež neneslo žádné viditelné známky podzemní činnosti a výstavby. Pouze zasvěcení Němci ve službách Abwehru pochopitelně zuřili ...

V zájmu krytí svého poslání se hlásil k nasazení do Jugoslávie. Tam probíhala tvrdá a neúprosná partyzánská válka. Z míst bojových akcí se mu podařilo šťastně uniknout. Jak vyvázl ze střetů v cizím neznámém prostředí, kde byl vícekrát v sázce holý život, a o složitých situacích, jimž bylo nutno čelit, v pozdějších svých dopisech psal, ty se však nezachovaly.

Jedinou možností úniku byla cesta přes Itálii, kde pokračoval odpor ustupujících německých jednotek. Hlavní překážkou bylo překročení fronty ve směru postupujících spojeneckých vojsk. Po několika riskantních pokusech se však i to podařilo.

Na straně spojenců

Prvním úkolem po překročení fronty bylo seznámení se s novým prostředím a organizací na osvobozeném území. Nejdříve se pochopitelně snažil vyhledat důstojníky pověřené nábořem dobrovolníků a uprchlíků z pracovních a zajateckých táborů. Rozhovor s čsl. důstojníkem dopadl špatně, neboť dotyčný o volyňských Česích zřejmě nikdy ani neslyšel. Nový uchazeč zapůsobil asi nepříznivě svým přízvukem ovlivněným polsko-

-ukrajinsko-českým prostředím. A nepodařilo se mu přesvědčit náborového důstojníka o svém vážném a upřímném zájmu být zařazen do čsl. zahraničního vojska.

Proto se obrátil na velení 2. polského sboru Andersovy armády, kde byl přijat jako polský občan a bývalý zajatec z polsko-německé války bez váhání a jakýchkoliv pochybností. Po dobytí Ancony se chystala první jarní ofenzíva. Nový dobrovolník byl začleněn do 3. divize Karpatských střelců. V jejím čtvrtém praporu převzal velení čety a s ní prodělal celou spojeneckou ofenzívu, jež pokračovala v Lombardii.

Nově přijatí dobrovolníci vnímali zřetelnou převahu a dominující význam spojeneckého letectva i celkového vybavení. Na rozdíl od dřívějších pocitů pokoření a ponížení přijímali polští vojáci své nové postavení jako splátku za dluh za září 1939. Ztráty 2. polského sboru činily přes čtyři tisíce padlých a 15 tisíc raněných. Průměrné denní ztráty byly 10 zabitých a 40 raněných. Německá 26. pancéřová divize a 1. a 4. divize výsadkářů, známé svými dosavadními úspěchy, byly schopné klást silný odpor. Z celé třicetičlenné členné čety, které velel, jich v prvním sledu padlo 8 a 13 bylo zraněno. Jemu se kulky jakoby vyhýbaly, jak skromně říkával. Věřil, že mu asi i zde pomáhalj přímluvy jeho zlatovlasé sestřičky Zoji, zemřelé ještě na Volyni.

Teprve v závěru Lombardské ofenzívy byl přidělen jako spojovací důstojník ke štábu jednotky, takže se pak již nemusel přímo účastnit pronásledování ustupujících Němců. Ve směru k Bologni bylo nutno postupně zdolat 7 řek (Senio, Gaino a další). Ty bránily přístupu k Bologni, jež mohla být osvobozena až po jejich zdolání a překročení. K tomu došlo teprve 21. 5. 1945, tedy již po kapitulaci Německa. Zato uvítání spojeneckých vojáků proběhlo s jásotem a s pravou italskou spontánností a otevřeností. Osvoboditelé byli zdobeni většinami a hoštění vínem. Zde prožívali skutečné ukončení namáhané a vyčerpávající Lombardské ofenzívy.

Projevem uznání britské strany byla válečná medaile (War medal), která mu byla

udělena. Jednotky Andersovy armády podléhající britskému velení byly po skončení války přemístěny do Velké Británie. Tehdy vážně uvažoval o přesídlení do Československa, ale únorové události r. 1948, které mu popisoval a kriticky komentoval bratr z ČSR ve svých dopisech, tento úmysl přímo zhatily. A tak zbýval s ostatní rodinou stále jen písemný styk. Návštěva Británie byla tehdy vázána na devizový příslib a žádosti jeho bratra o něj byly pravidelně zamítány. Teprve když Arsenij, který se s nikým z rodiny neviděl od r. 1939, koncem prosince 1966 zemřel, účast na jeho pohřbu se stala novým důvodem k žádosti, která tentokrát

byla úspěšná - asi s ohledem na konec roku, kdy v bance vesměs zbývaly valutové rezervy. A tak byla konečně dána příležitost se s bratrem - alespoň zesnulým - rozloučit. Jeho popel, dovezený do Prahy, je uložen na Olšanech v matčině hrobě.

Když mladší syn v r. 1968 zůstal v Anglii (úředně řečeno „bez souhlasu čl. úřadů“), jeho pražský byt byl sice neprávem, ale zato důkladně úředně vyklizen se všemi nepřiznivými důsledky. Po návratu do Prahy v rámci amnestie se již větší část bratrovy korespondence nenašla. Tím bylo sepisování vzpomínek značně ztíženo.

Boris Zajíc

50. LET MODLITEBNÍ KNÍŽKY „OTČE NÁŠ“

„Otče náš“ s podtitulem „Modlitby pravoslavného křesťana“ byl vydán v roce 1953, ale připravován byl ještě koncem čtyřicátých let. Jméno sestavitele v knížce

není vůbec uvedeno, a tak zatímco se již rozprodává několikáté vydání této publikace, ten, kdo ji dal dohromady a připravil k vydání, je takřka zapomenut.

Byl to pravoslavný farář v Táboře a později v Praze, o. Jan Holý. Narodil se ve Sřteřkově v Ústí nad Labem 22. 9. 1921, jeho tatínek byl profesorem češtiny. Za války, když už rodina bydlela v Praze, se připojil k Besedě pravoslavné mládeže vedené o. ThDr. Vladimírem Petřekem při naší katedrále v Resslerově ulici. Tehdejší účastníci Besedy vzpomínají na zajímavou náplň schůzek a na živé diskuse, které se na ní vedly. Pravoslavná mládež konala také společné výlety, což ji ještě více stmelovalo.

Vysvěcen byl o. Jan hned po válce srbským vladykou Vladimírem Rajičem, episkopem prizrenským, významným teologem a spisovatelem, který byl posledním srbským vladykou mukačevsko-prešovským, než byla tato eparchie odevzdána ruské církvi. O. Jan byl tehdy už ženatý s dívkou z mládeže o. Petřeka a stal se prvním poválečným farářem v Táboře. Připravil tam k vysvěcení kapli Povýšení sv. Kříže, kde se slouží dodnes v interiéru za něho pořízeným.

Byl jediným knězem celých jižních Čech, kam se časem přistěhovalo mnoho rodin repatriantů z Volyně, ale žily tam i rodiny Rusů a Srbů. O. Jan tam učil ve spoustě míst náboženství, konal různé obřady, zakládal kartotéku a hovořil s věřícími. Přitom si uvědomil, jak důležité by bylo, kdyby jim mohl nabídnout drobnou modlitební knížku s pravoslavnými modlitbami pro domácí potřebu. A protože taková knížka nebyla, pustil se do jejího sestavování.

Při této práci se o. Jan radil se staršími pravoslavnými duchovními, ale ti mu námahu moc neusnadňovali. Zdálo se jim, že by tam toho chtěl mít moc, že by stačily jen modlitby, co jsou v Gorazdově „Sborníku“. Nakonec vznikla knížka v její dnešní podobě, která byla schválena a první vydání bylo velice rychle rozebráno. Trvalo opravdu dlouho, než bylo překročeno ke druhému vydání, ale překážky byly překonány a brzy vyšel „Otče náš“ ve třetím vydání. Za těch padesát let se stal dílem takřka klasickým, a pokud se někdo pokusí o nějaké doplnění nebo vylepšení, bývá užiteli knížky odmítán.

Otec Jan i jeho mátuška jsou teď farníky naší katedrály v Resslerově ulici. Překročili osmdesátku, ale oba vypadají zdravě a šťastně. A že se neví, že on je sestavitel naší oblíbené modlitební knížky a co nad touto prací strávil dny a noci, to mu vůbec nevádí. Vždyť je psáno: „Ne nás, Hospodine, ne nás, ale svoje jméno oslav.“ (Ž 115,1)

+Simeon

SVATÁ APOŠTOLŮM ROVNÁ OLGA, VELIKÁ KNĚŽNA RUSKÁ, PO KŘTU JELENA

11. (24.) června

Svatá apoštolům rovná Olga se narodila ve vsi Vibuty nedaleko od Pskova (tehdy ještě neexistujícího), v pohanské rodině. Varjažské jméno Helga, v ruském znění Olga, odpovídá

mužské podobě jména Helgi (Oleg), což znamená „svatý“. Patřila ke staroruské dynastii Izoborských. V mládí se vyznačovala mimořádnou krásou, hloubkou myšlení a mravní čistotou. Lid jí dal přízvisko Moudrá.

V roce 903 se svatá Olga stala ženou knížete Igora, který se od roku 912, po smrti svého příbuzného knížete Olega, stal samovládcem v Kyjevě. Za jeho vlády se křesťanství rozšířilo v Kyjevě, kde byl velký chrám svatého proroka Elijáše a početná skupina křesťanů. V roce 945 byl kníže Igor zabit Drevljaný. Počátek samostatné vlády kněžny Olgy - tehdy ještě pohanky - je spojeno s krutou mstou Drevljanům. Olga tehdy ještě nevěděla nic o příkázáních o odpuštění a lásce k nepřítelům.

Moudrá Olga vešla do historie jako zakladatelka života státu i kultury Kyjevské Rusi. Letopisy

jsou plné svědectví o jejím neustálém „chození“ po Rusi s cílem řádného uspořádání života národa. Olga upevnila vládu Kyjevského Velikého knížete. Rus byla tehdy rozdělena na oblasti, na mnoha místech existovala místní administrativní a soudní centra a to byla také centra etnický a kulturně sjednocující ruský národ. Za vlády kněžny Olgy byly ustanoveny první hranice na západě - s Polskem.

Olga rozhodně odmítala druhý sňatek, zachovávajíc tak knížecí stolec pro svého dorůstajícího syna Svjatoslava.

Historie nezachovala jména prvních křesťanských učitelů svatě Olgy, zřejmě proto, že obrácení kněžny k Bohu bylo letopisci spojováno s božským vnutnutím. Dávny autor ji nazývá „Bohem vyvolenou schránou moudrosti“, ctihodný Nestor píše: „Blažená Olga od dětství hledala moudrost, co je tím nejlepším na světě, a našla drahocennou perlu - Krista“.

V roce 955 odcestovala kněžna Olga do Konstantinopole, kde byla s úctou přijata imperátorem Konstantinem VII Porfyrogenetem (913 - 959) a patriarchou Theofylaktem (933 - 956). Brzy přijala křest a jméno Jelena - jméno svatě apoštolům rovné císařovny Jeleny (+ 327, památka 21. května / 3. června). Kmotrem jí byl sám imperátor. V poučném slově patriarcha při křtu řekl: „Požehnaná jsi mezi ruskými ženami, neboť jsi opustila tmu a zamilovala sis Světlo. Budou tě oslavovat všechna budoucí pokolení ruského lidu. Vnuci, pravnucci i ti, kteří přijdou po nich“. Ona, jak píše ctihodný Nestor Letopisec, sklonila hlavu a stála, vnímaje učení doslova jako napájejná. Poklonila se patriarchovi a promluvila: „Tvými modlitbami, vладыko, nechť jsem ochráněna před sítěmi nepřáteli“.

Olga přivezla do Kijeva svatý kříž, ikony, bohoslužebné knihy. Zde započala její apoštolská služba. Svatá kněžna „snahy běsovské zmařila a v Kristu žítí začala“. Zbudovala chrámy v Kijevě a ve Vitebsku. Se zvěstováním pravé víry se vydala na sever. Na místech pohanských obětíšť stavěla kamenné kříže, kolem který se děly mnohé zázraky. Při soutoku řeky Veliké a řeky Pskovy, na místě „budoucího velikého města“ Pskova, jehož se stala zakladatelkou, spatřila kněžna Olga „paprsek třikrát zářícího Božství“. Na tomto mís-

tě postavila chrám ve jméno Svaté Životodárné Trojice, v čemž nelze nevidět podivuhodný úmysl Boží. Stejně tak nakonec i ctihodný Sergij posvětil svůj chrám ve jméno Přesvaté Trojice a položil tak do základu budoucí Svaté Rusi nejdůležitější pravdu křesťanství - Trojjediné Božství.

Olga osvitila Kristovou pravdou množství svých příbuzných, pouze její syn Svjatoslav zůstával přesvědčeným pohanem. Svatá Olga se pokorně modlila: „Nechť se stane vůle Boží. Jestliže se Bůh ráčí smilovat nad mým rodem i zemí Ruskou, ať jim do srdce vloží touhu obrátit se k Bohu, jakož se i mně stalo“. Byla, podle slov ctihodného Nestora Letopisce „předznamením křesťanské země jako jitřena před sluncem a jako záře před světlem“.

Na jaře roku 969 dobyli Kijev Pečeněgové. Svjatoslav, dlouho pobývající ve válkách a taženích, byl v té době s vojskem na Dunaji. Svatá kněžna se s vnuky, mezi kterými byl i kníže Vladimír, nacházela ve smrtelném nebezpečí. Jakmile se Svjatoslav dozvěděl o obléhání, rychle se vrátil a rozprášíl kočovníky. Svatá kněžna, již těžce nemocná, jej prosila, aby do její smrti neodjížděl. 11. července *** 969 roku svatá Olga zesnula a „plakali pro ní velikým pláčem její syn, vnuci i všichni lidé“. Ještě předtím než zesnula, zakázala jim konat tryzny a přikázala jim pohřbit ji křesťanským způsobem.

Sluncem, které předcházela jako jitřenka, byl svatý kníže Vladimír, kterého za posvěcení Rusi křesťanskou vírou Církev také nazývá apoštolům rovným. 19 let po smrti svaté Olgy, 1 srpna 988, v den *** Čestných dřev Životodárného Kříže Páně bylo dokonáno pokřtění Rusi. Apoštolům rovný veliký kníže Vladimír zbudoval v Kijevě kamenný chrám zasvěcený svátku Zesnutí Přesvaté Bohorodice. Sem byly převešeny netleající ostatky svaté kněžny Olgy, které se brzy proslavily zázraky. Její ostatky ovšem mohli spatřit pouze křesťané. Křesťané se stávali hodnými spatřit svaté ostatky kněžny a získat od nich uzdravení. A tak i po smrti apoštolům rovná kněžna Olga zvěstovala věčný život a Vzkříšení, utěšuje tak věřící a osvěcující nevěřící.

Svatá apoštolům rovná Olga byla oslavena v předmongolském období jako jedna z prvních na Rusi. Nám dnes známá služba byla napsána

v polovině XV. století. V tomto kánonu, naplněném starozákonními obrazy, znějí modlitby „Písnné písní“, vyjadřující tajemné požehnané spojení lidské duše s Kristem. Svatá Olga, omýváje černotu hříchu lázní křtu, zamilovala si Krista. Toto o ní napsala Boží Prozřetelnost dříve: Celá jsi dobrá, přítelkyně moje, poskvrvny na tobě není. (P. p. 4, 7). Podobná Juditě, která pronikla do stanu nepřátel a usekla hlavu vojevůdci asyřanů a tím osvobodivši židovský národ od nepřátel (Judith), svatá Olga vešla do středu nepřátel, porazila jejich vůdce a zachránila svůj lid od nepřátel. Byla podobná Deboře prorokyni, která volala do boje s kenaanci a tím získala vítězství pro Izrael (Soudců, 4). Olga vyhnala z Rusi svými vroucími modlitbami k Bohu, rukou svatého Vladimíra, dábla a přemohla bezectné demony a osvobodila národ od bezpráví a přivedla jej k Bohu a naučila jej ctít Krista.

z ruštiny přeložil Boris

SVATÝ MUČENÍK CHLAPEC GAVRIL BĚLOSTOCKÝ

(20. dubna / 3. května)

Sv. mučedník Gabriel se narodil 22. března roku 1684 ve Zverkách poblíž města Zabludovki. V roce 1690 byl šestiletý chlapec v Bělostoku unesen židem. Ten chlapce ještě s jinými židy umučil. Gabriel byl ukřižován a proboden kopím, aby vykrvácel. To se stalo 20 dubna (3. května) 1690, v den Paschy Kristovy. Jeho tělo mučitelé pohodili do pole, kde byl nalezen svými rodiči. Ostatky mučedníka byly pochovány v pravoslavném Zabludovském monastýru. Za 30 let byly ostatky nalezeny netlejší a umístěny do chrámového *** sklepení *** Zverkovského chrámu. V roce 1746 vypukl v chrámu požár. Chrám shořel do základů, ale těla nevinného trpitele se oheň nedotknul. Tělo pouze dýmem získalo tmavohnědý odstín. V roce 1755 byly ostatky sv. mučedníka Gabriela přeneseny do Svato-Trojického monastýru ve Slucku v Minské gubernii. Ostatky ležely v rakvi zcela odkryté. Obě ruce svíraly malý náprsní kříž. Odhaleny byly i jeho rány. U rakve visela deska a na ní byl církevně-slovansky a polsky vyryt nápis: „Chlapce Gabriela Gavdeljučenka ze vsi Zverkov Zabludovského hrabství, narozeného roku 1684 22. března, a umučeného židy v Bělostoku v roce 1690 20. dubna. Chce-li o tomto někdo vědět více, odkazuje se do právních knih“.

Ostatky byly 9. května roku 1755 ostatky přeneseny ze Zabludova do Archimandrie Slucké.

20. dubna 1912 ve Svato-Trojickém monastýru se uskutečnila před ostatky sv. mučedníka Gabriela národní oslava, poté liturgie s ***křížovým chodem*** s ostatky mučedníka, během kterého před zraky lidu, archimandrity Antonije a maršálka šlechty Rybakova došlo k uzdravení chlapce s ochrnutými nohama. Tehdy bylo ve Slucku na 35 tisíc poutníků. Přišly stovky pozdravných telegramů členů Státní rady, Dumy i imperátora Nikolaje II.

V době 1. sv. války byly ostatky sv. mučedníka Gabriela přeneseny z okupované zóny do Moskvy a uloženy v chrámu Vasila Blaženého. Představený chrámu prot. Jan Vostorgov v roce 1918 konal zvláštní molebeny mučedníku Gabrielovi. Za to byl obviněn z antisemitismu, uvězněn a nakonec zastřelen.

DĚTEM

Tajemné schodiště

Šla léta a Izák stárnul. S věkem se mu ztrácel zrak, až docela oslepl. Nemohl již pečovat o své

hospodářství a tak za svých dlouhých dnů došel k přesvědčení, že bude dobré, když je odevzdá spolu s požehnáním svému prvorozenému. V jeho myslí to byl Ezau, protože mu zřejmě nikdo neřekl, že Ezau prodal své prvorozenectví se všemi příslušnými právy svému bratru Jákobovi za kotlík čočkové kaše. Jákob se snad trochu styděl, že zneužil bratrova hladu, a Ezau ve své lehkomyšlnosti snad tuto věc pustil dávno z hlavy. Kromě toho Ezauovy návraty z lovu, kdy Ezau nikdy neopoměl připravit z ulovené zvěřiny otci pochoutku, byly světlými chvílemi v životě slepého Izáka. A tak si jednoho dne dal Izák Ezaua zavolat a vyzval ho, aby šel na lov a připravil mu slavnostní pokrm a že mu potom jakožto prvorozenému udělí požehnutí a tím mu odevzdá veškerý majetek rodu a pravomoc nad všemi členy rodiny a veškerou čeledí.

Rebeka, Ezauova a Jákobova maminka, vslechla Izákovu jednání s Ezauem. Zhrozila se. Měla jistě oba své syny ráda, ale znala Ezaua a dovedla si představit, jak by hospodářství pod Ezauovou správou vypadalo. Jakživ si ho nehleděl, jen se toulal s lukem a oštěpem po polích a všechno hospodářství zastal Jákob. Že Ezau prodal své prvorozenství se všemi právy za čočovici, zřejmě také věděla. A navíc, Ezau se nedávno oženil, vzal si hned dvě ženy, obě místní Hetejky, které Rebece působily samé trápení. Ne. Jedině Jákob je hoden a schopen nést práva prvorozeného a dědice.

Rebeka vzala věc do svých rukou. Zavolala si Jákoba, řekla mu, co se stalo a poslala ho, aby honem zařídil dvě kůzlata, že z nich urychleně připraví pro Izáka oblíbenou pochoutku na způsob zvěřiny a Jákob to pak donese Izákovi a bude dělat Ezaua. Jákob se zdráhal. Co když ho otec pozná, jak si před ním bude připadat? Rebeka ho ujistila, že pojal-li by slepý otec podezření, bude si ho chtít ohmatat a ona Jákobovi zabalí prsa a paže do kůže těch kůzlat, že na omak bude Jákob chlupepatý jako Ezau a otec nic nepozná.

Tak se také stalo. Ezau ještě stopoval svou kořist a Jákob už stál před Izákem a předkládá mu vonící pochoutku. Jeho hlas se však Izákovi nezдал. „Který jsi ty, můj synu?“ Jákob hraje svou úlohu: „Já jsem Ezau, tvůj prvorozený. Učinil jsem, co jsi mi uložil. Nuže posad' se prosím a jez z mého úlovku, abys mi mohl požehnat“. Toto ujištění však ot-

covy pochybnosti nerozptýlilo. „Jak to, žes to stihl tak rychle, můj synu?“ „To mi dopřál Hospodin, tvůj Bůh“, lže Jákob. Izák: „Přistup, synu, sáhnu si na tebe, jsi-li můj syn Ezau nebo ne“.

Nahmatal chlupatý povrch paží i prsou a zřejmě hmatu uvěřil víc než sluchu. Už přesvědčen se pustil do jídla. Než začal žehnat, ještě chtěl syna políbit. I s tím Rebeka počítala a oblékla Jákoba do Ezauových šatů, které byly cítit volnou přírodou, v níž se Ezau pohyboval. Zcela přesvědčen, pronesl Izák své neodvolatelné požehnání:

„Hle, vůně mého syna jako vůně pole, jemuž žehná Hospodin. Dej ti Bůh z rosy nebes a ze žírnosti země, i hojnost obilí a moštu. Ať ti slouží lidská pokolení, ať se ti klanějí národy. Budeš panovat nad svými bratry a synové tvé matky se ti budou klanět. Kdo prokleje tebe, bude proklet, kdo žehnat bude tobě, bude požehnan.“

Sotva Jákob odešel, vrací se Ezau z lovu. Připravuje pochoutku a přináší otcí. Teprve tehdy Izák pochopil, že byl podveden. Zalomcovalo jím zděšení. „Kdo to byl, jenž mi přinesl pokrm před tebou, tvrdil že je Ezau a já mu požehnal? Teď už mé požehnání na něm zůstane.“ Ezau se rozkřičel

JÁKOB SE ŽENÍ

Jákob žil u svého strýčka Lábanu již sedm let a blížil se den jeho svatby. Hned jak ke strýčkovi přišel, zamířoval se do jeho mladší dcerušky Ráchely a Lában mu ji slíbil dát za ženu, odpracuje-li za ní sedm let. Již se stavěl svatební stan, do kterého budou snoubenci uvedeni a uloženi na společné lůžko, aby se stali manželi do konce života.

Samozřejmě, že se předtím konala hostina se zpěvem a tancem a bohatě se popíjelo víno. Tehdy bylo zvykem, že muži hodovali zvlášť a ženy zvlášť. Ty měly za úkol navonět svatební stan, uvést do něho nevěstu a uložit na lůžko, aby pak sama očekávala svého ženicha.

Bylo již hodně pozdě, když rozjařený Jákob vešel do tmy stanu, ulehl na lůžko a obejmul svou nevěstu, aby z ní učinil svou ženu. Venku snad ještě hrála hudba a zazníval zpěv, když Jákob tvrdě usnul. Když se vzbudil, byl již bílý den, do stanu

pronikalo světlo. Jákob se naklonil ke své ženě, aby ji políbil na dobré jitro - a v té chvíli ustrnul: ta, kterou mu uložili do svatebního lože a která s ním strávila dnešní noc, nebyla jeho milovaná Ráchel, ale její starší sestra Lea s nemocnými očima. Chvěje se, mlčí a slzy jí tekou a Jákob chápe, že ona nemůže za tento hrozný podvod. Dcery v žádném případě nesměly odporovat vůli otce. Rychle se Jákob oblékne a běží za Lábanem: „Cos mi to provedl? Což jsem u tebe nesloužil za Ráchel? Proč jsi mě oklamal?“ Ale Lában měl odpověď pohotově: „U nás není zvykem, aby se mladší vdávala dřív než prvorozená. Ale chceš-li Ráchelu, můžeš ji mít také. Jen zůstaň s Leou celý svatební týden. Pak uděláme novou svatbu a dostaneš Ráchel a hned. Těch sedm let za ni mi můžeš odsloužit dodatečně“.

V těch dobách nebylo ještě zákonem, že muž směl mít jen jednu ženu. To uzákonil až Pán Ježíš Kristus. Jákobův bratr Ezau si vzal najednou dvě manželky a když viděl, že jeho maminka se kvůli nim trápí, vzal si ještě třetí, aby to napravil. Jákobovi by Ráchel byla docela stačila, ale chtěl-li ji dostat, musel přistoupit na dvojženství. Bylo mu trpko z podvodu, který byl na něm spáchán, ale pak si asi vzpoměl, že něco podobného vyvedl svému otcí Izákovi. Využil jeho slepoty, aby se vydával za bratra a získal otcovo požehnání. Uvědomuje si, že pyká spravedlivě, a už se nevzpouzel. Za týden dostal Ráchel za svou manželku a zahájil další sedmiletou službu u Lábanu.

Vladyka Simeon

